

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

KLASA: UP/I-612-08/26-06/0054

URBROJ: 532-05-01-02-02/3-26-1

Zagreb, 26. kolovoza 2026.

Ministarstvo kulture i medija (OIB 37836302645) na temelju članka 15. stavka 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine” broj 145/24, 151/25) i članka 6. stavka 2. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 128/2025), donosi

ODLUKU

1.

Proглашава se da **Kaljski govor** ima status kulturnoga dobra.

2.

Utvrdjuje se sljedeći sustav mjera zaštite kulturnoga dobra iz točke 1. ove Odluke:

- identificiranje, evidentiranje, dokumentiranje, znanstveno-stručno istraživanje, praćenje stanja
- omogućavanje dostupnosti javnosti sukladno načinima na koje nositelji upravljaju pristupom vlastitoj kulturnoj baštini ili njezinu dijelu
- poticanje prenošenja i njegovanja u izvornoj i drugim sredinama, poticanje revitalizacije kulturnog dobra ili njegovih segmenata
- uključivanje tema vezanih uz nematerijalna kulturna dobra u programe formalnoga i neformalnoga obrazovanja
- osiguravanje međusektorskog i interdisciplinarnog pristupa zaštiti i očuvanju uz prilagodbe suvremenim potrebama zajednica i nositelja
- povećanje vidljivosti, promicanje uloge i značenja kulturnoga dobra u društvu
- uključivanje zaštite i očuvanja kulturnog dobra u razvojne programe, planove i strategije
- u provedbe mjera zaštite potrebno je uključiti nositelje i po potrebi zajednicu, te osigurati njihov pristanak u svim fazama provedbe mjera.

3.

Nositelji su sve pravne i fizičke osobe evidentirane na Popisu nositelja koji je sastavni dio ove Odluke. Nositelj kulturnoga dobra dužan je provoditi mjere zaštite radi njegova očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra. Područni konzervatorski ured/slужba dužan je o svim promjenama Popisa nositelja obavijestiti stručnu službu nadležne Uprave Ministarstva kulture i medija.

4.

Predmetno kulturno dobro s mjerama zaštite i očuvanja kulturnih dobara upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem **Z-8010**.

Obrazloženje

Kaljski govor (lokalno: kuālski jazik) govor je mjesta Kali na otoku Ugljanu. Pripada srednjočakavskomu dijalektu čakavskoga narječja hrvatskoga jezika. Osnovne fonološke karakteristike kaljskoga govora jesu: ikavsko-ekavski refleks jata, očuvana jaka vokalnost (I jd. *mānun*, G jd. *pasā*), diftongiranje izvorno dugih i produljenih samoglasnika (*noćuāška*, *piētuāk*) te zatvaranje otvorenih i poluotvorenih samoglasnika u slogovima zatvorenim nosnim suglasnicima (*srūn* 'sram', *sūn* 'sam', 1. jd. prez. *grīn* 'idem'); očuvanost okluziva *f* u paru s afrikatom *č*, slabljenje suglasnika u suglasničkim skupinama, očuvanost početne skupine *čr-*, očuvanost glasova *x* i *f* u suglasničkom inventaru i adrijatizmi. Morfologiju kaljskoga govora karakterizira čuvanje nultoga nastavka u genitivu množine, očuvanost upitno-odnosne imeničke zamjenice za neživo *čā* (G *čēsa*), množinski akuzativni oblici imenica a-sklonidbe muškoga roda s nastavkom *-i* i množinski nominativni oblici tipa *Kuaļāne*, *Priečāne* s očuvanim nastavkom *-e*, koji je u praslavenskome bio svojstven imenicama n-promjene. Djelomice inoviranom morfološkom karakteristikom može se smatrati kondicionalna paradigma glagola *biti*, koji u množini čuva stare oblike *bimo*, *bite*, dok se u jednini u svim osobama pojavljuje oblik *bi*. Akcentuaciju kaljskoga govora obilježuje očuvanost staroga naglasnoga inventara i distribucije pri čemu se kaljski razlikuje od ostalih ugljanskih govora naglaskom prezenta glagola tipa *ubijīn*, *napijīn se*, *dobijīn*, *navijīn* (ostali ugljanski govori u toj kategoriji imaju naglasak tipa *nāpijen/nāpijin se*) i duljenjem starih kratkih samoglasnika *e* i *o*, npr. *lēto*, *trī sestrē*, *kōlo*, *mlīkō* (u svim ostalim ugljanskim govorima je *lēto*, *trī sestrě*, *kōlo*, *mlīkō*). Samo se u Kalima čuva *zuāč* 'zašto', *nīč* 'nešto', *nīšte* 'ništa', dok su u ostalim ugljanskim govorima te zamjenice gotovo izgubljene. Tvorbena je karakteristika kaljskoga govora čuvanje morfema *-nu-* u glagolima druge vrste. Kaljski leksički fond čuva mnogo hrvatske starine. Osim toga, obilježava ga i velik broj romanizama (*modūnte* 'gaće', *capūn*, *biferīn*) uz neznatan, ali prisutan, broj turcizama: *dūšmanin*, *žigerica*, *žiēp*, *čōšak* (češće *kantūn*).

Dijakronijski razvoj kaljskoga govora potvrđuju zapisi, oporuke, matične knjige, matrikule, kapituli bratovština od 14. do početka 20. stoljeća. Kaljski govor čuva se i književnoumjetničkim stvaralaštvom u djelima znamenitih hrvatskih književnika Joje Ricova, Milene Rakvin Mišlov, Dragana Frakina, Zorana Perina Džoa, Slavka Perovića i Slavka Ivoša.

Snažnu revitalizacijsku aktivnost očuvanja kaljskoga govora predstavlja *Kalipediya*, mrežni rječnik kaljskoga govora s audiozapisima svih riječi. *Kalipediya* danas broji oko 3500 riječi koje su, uz izabrane usmenoknjiževne i književnoumjetničke tekstove, i zvučno dostupne. Pokrenuta je 2009. godine na inicijativu Marte Kolega, kojoj su se ubrzo pridružili i ostali suautori: Marko Grzunov, Petar Kolega, Marija Rakvin, Moreta Rakvin. U okviru *Kalipediye* zaseban je projekt *Kalirama*, u okviru kojega skupina mladih lokalnih volontera snima i digitalizira zvučne zapise slobodnoga govora mještana Kali svih generacija. Važnu revitalizacijsku aktivnost predstavlja projekt *Kualjska besida* kojim se potiče kreativno izražavanje djece i mladih na kaljskom govoru, čime se ostvaruje očuvanje govora i njegov vitalitet u suvremeno vrijeme.

Kaljski govor važan je dio kaljskoga identiteta, čuvar i sredstvo prenošenja običaja, kulture i povijesti Kali.

Na osnovi postupka provjere i stručnog vrednovanja kojim je utvrđeno da su ispunjeni svi kriteriji propisani člankom 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Stručno povjerenstvo nadležno za vrednovanje svojstva nematerijalnih kulturnih dobara, na sjednici održanoj 3. lipnja 2026. godine donijelo je odluku kojom proglašava da **Kaljski govor** ima status kulturnoga dobra u smislu članka 15. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te se, sukladno članku 19. stavku 2. istoga Zakona, određuje upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara (točka 4. Odluke).

Sustav mjera zaštite (točka 2. Odluke) određen je sukladno članku 19. stavcima 2. i 4. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Iz navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnome lijeku:

Protiv ove Odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom nadležnom Upravnom sudu. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od isteka osmog dana od dana javne objave Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija. Tužba se predaje nadležnom Upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ove Odluke za Upravni sud, prijepis tužbe i priloga za tuženika, a ako ih ima i za svaku zainteresiranu osobu.

**OVLAŠTEN ZA OBAVLJANJE POSLOVA
RAVNATELJA UPRAVE**

Tomislav Petrinc, dipl. ing. arh.

Dostaviti:

1. *Svim nositeljima – objavom Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija (strankama u postupku):*
Osnovna škola „Valentin Klarin“ Preko, Područna škola Kali, Put Male Luke 20, 23272 Kali
Osnovna škola „Valentin Klarin“ Preko, Cesta hrvatskih branitelja 39 H, 23273 Preko
Dječji vrtić „Srdelica“, Ulica sv. Lovre 16, 23272 Kali
Narodna knjižnica Kali, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali
Matica umirovljenika Kali, Trg Bratski dvor 2, 23272 Kali
Udruga „Sveti Pelegrin“, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali
Udruga „Kančuolica“, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali
Turistička zajednica Općine Kali, Ulica sv. Lovre 2, 23272 Kali
Općina Kali, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali
2. Zadarska županija, Ulica Božidara Petranovića 8, 23000 Zadar
3. Sveučilište u Zadru, Ulica Mihovila Pavlinovića 1, 23000 Zadar
4. Institut za etnologiju i folkloristiku, Šubićeva 42, 10000 Zagreb
5. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
 - Područna konzervatorska služba Zadar, I. Smiljanića 3, 23000 Zadar
 - Odjel za etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu, ovdje
6. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za arhive, knjižnice i muzeje, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
 - Odjel za Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, ovdje
 - Pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

KLASA: UP/I-612-08/26-06/0054

URBROJ: 532-05-01-02-02/3-26-2

Zagreb, 26. kolovoza 2026.

Popis nositelja nematerijalnoga kulturnog dobra

Kaljski govor

Nositelji dobra dužni su provoditi mjere zaštite radi njezina očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra, pridržavajući se njegove povijesno tradicijske matrice i pojavnosti. O svim promjenama nositelja nadležno tijelo je dužno obavijestiti stručnu službu nadležnu za nematerijalnu kulturnu baštinu, koje će sukladno izmjenama revidirati Popis nositelja.

Fizičke/pravne osobe koje prakticiraju ili aktivno promiču **Kaljski govor**:

1. Osnovna škola „Valentin Klarin“ Preko, Područna škola Kali, Put Male Luke 20, 23272 Kali
2. Osnovna škola „Valentin Klarin“ Preko, Cesta hrvatskih branitelja 39 H, 23273 Preko
3. Dječji vrtić „Srdelica“, Ulica sv. Lovre 16, 23272 Kali
4. Narodna knjižnica Kali, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali
5. Matica umirovljenika Kali, Trg Bratski dvor 2, 23272 Kali
6. Udruga „Sveti Pelegrin“, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali
7. Udruga „Kančuolica“, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali
8. Turistička zajednica Općine Kali, Ulica sv. Lovre 2, 23272 Kali
9. Općina Kali, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali

OVLAŠTEN ZA OBAVLJANJE POSLOVA
RAVNATELJA UPRAVE

Tomislav Petrinec, dipl. ing. arh.